

of the educational and professional, of social and socio-cultural spheres of communication. Emphasized that the objective of the practical course ukrainian / russian as a foreign language is communicative competence, which is considered as a complex multi-formation, and presents the general characteristics of all its components competencies.

The features of teaching students of preparatory faculty (department) with regard to the status of ukrainian / russian as the main subjects. This led to the conclusion that the language training is the most important component of pre-university training of foreign students.

Indicated that the specific language training foreign students at the preparatory faculty (department) reflect teaching methods. It was found that the communicative purpose of learning foreign language students preparatory faculty determines the need to choose communicatively oriented teaching methods; methods that implement the principle of consciousness; methods that can intensify the learning process (intensive methods), and do not rely on consciousness and intuition students (intuitive methods). It is proved that the search and selection method that would best suit the specific objectives and conditions of language education at the preparatory faculty characterized by a tendency to converge different methods that acquire a new interpretation in connection with the development of learning technologies.

Summed up that reflect the specificities of language training foreign students of preparatory faculty (department) – purpose features of the educational process, the use of appropriate teaching methods and so allow for a very limited time to teach foreigners the target language.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

УДК 378.937

Князян М. О.

В статье раскрываются теоретические основы формирования исследовательской культуры студентов. Представлен анализ сущности и структуры феномена «исследовательская культура личности». Наведены средства формирования исследовательской культуры студентов.

***Ключевые слова:** исследовательская культура личности, исследовательские задания.*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS' RESEARCH CULTURE

M. Knyazyan

The article describes the theoretical basis for the formation of students' research culture. The analysis of the nature and structure of the phenomenon of «research culture of personality» is investigated. The means of formation of students' research culture are represented.

***Keywords:** research culture of personality, research tasks.*

В сучасній психолого-педагогічній науці все більше уваги приділяється підготовці майбутніх фахівців до результативного опрацювання інноваційних

знань з метою їх використання в професійній діяльності. Це актуалізує проблему формування дослідницької культури особистості; її розв'язання сприяє вирішенню й таких пріоритетних практичних завдань, як розширення системи професійно значущих знань фахівців, збагачення ерудиції, загальної культури, розвиток у них мотивів та вмінь саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації.

Це питання висвітлювалося в роботах науковців з таких позицій: методологічний базис формування дослідницької діяльності особистості (В. Андрущенко, С. Гончаренко, В. Кремень), теоретичні засади професійної підготовки фахівців (Є. Барбіна, А. Богуш, В. Гриньова, І. Зязюн, Н. Кічук, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська), засоби організації науково-дослідної діяльності студентів (М. Князян, В. Кулешова, Л. Сущенко).

Втім, питання про формування дослідницької культури майбутнього фахівця потребує свого більш ґрунтовного вивчення, що й зумовило завдання статті: розкрити сутність феномена «дослідницька культура особистості», його компонентний склад, засоби формування цієї культури.

У філософських наукових джерелах культура розглядається як система надбіологічних програм людської діяльності, поведінки та спілкування, що виступають умовою відтворення та змінення соціального життя у всіх його виявленнях. Ці програми, що, з позиції науковців, складають корпус культури, представлені різноманітними формами: знаннями, навичками, нормами, ідеалами, зразками діяльності та поведінки, ідеями, гіпотезами, віруваннями, соціальними цілями, ціннісними орієнтаціями тощо [4, с. 527]. Автори «Великого психологічного словника» розкривають поняття «культура» як цінності, норми, й продукти матеріального виробництва певного суспільства. Культура визначається як одна з найбільш характерних якостей, що притаманна будь-якому стійкому об'єднанню людей. В. Зінченко наголошує, що між культурою та індивідом існує «різність потенціалів», що й породжує, за словами автора, рушійні сили розвитку [1, с. 251-252]. Більш конкретизований варіант визначення поняття «культура» пропонується в «Українському педагогічному словнику» за редакцією С. Гончаренка, де воно трактується в соціальному, освітньому та індивідуальному сенсі. Отже, культура висвітлюється як «сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, що відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються у результатах продуктивної діяльності» [2, с. 182]. У більш вузькому смислі (освітньому) культура представляється як сфера духовного життя суспільства, що включає систему виховання, освіти, духовної творчості, а також установи, що забезпечують їхнє функціонування (школи, вузи, музеї, театри тощо). В індивідуальному ракурсі культура розглядається як рівень освіченості та вихованості людей, а також рівень володіння певною галуззю знань і діяльності.

Отже, культура є широким поняттям, яке, в цілому, відображає те, що зроблено людиною, в чому вона заклала свої духовно-творчі сили, та що визначає міру розвитку людства.

Осмислення поняття «культура» крізь призму дослідницької діяльності майбутніх фахівців дозволяє стверджувати, що вона передбачає широкую систему знань про методологію цієї діяльності, її техніки, навички вдосконалювати себе в цій діяльності, пізнавальні вміння, інтерес до її предмету та процесу. А, отже, на

нашу думку, феномен «дослідницька культура особистості» може бути представлений як сукупність цінностей пізнання особистості, високий рівень її знань про методологію та технологію організації дослідницької діяльності, сформовані вміння ефективно здійснювати науковий пошук з метою отримання нової інформації, навички самореалізації свого творчого потенціалу в професії.

Компонентами дослідницької культури особистості є мотиваційно-ціннісний (цінності пізнання, творчості, самоактуалізації, інтерес до наукового дослідження, гностичні емоції), когнітивний (знання про методологію наукового дослідження та його методи), діяльнісний (вміння здійснювати пошукову роботу, аналізувати її ефективність, окреслювати шляхи саморозвитку в ній).

Як вже йшлося в наших попередніх роботах [3], мотиваційно-ціннісний компонент відображає пізнавально-творчі цінності, а саме пізнання як можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури; творчість; активне діяльне продуктивне життя (максимально повне використання своїх можливостей, сил та здібностей); розвиток (робота над собою, постійне самовдосконалення). Серед інтересів домінують такі: інтерес до процесуальних аспектів дослідницької діяльності (аналізу наукової літератури; розробки цікавих авторських заходів як реалізації формульованого експерименту; підготовка публікацій з проблеми дослідження тощо); інтерес до наукової інформації, яка відображає зміст творчого пошуку фахівця.

Когнітивний компонент дослідницької культури передбачає володіння особистістю інформацією академічного характеру (це та, що увійшла до структури державних стандартів, програм та відповідних навчальних посібників) та практично орієнтованою інформацією, яка віддзеркалює напрями педагогічного дослідження на базі безпосереднього навчально-виховного процесу.

З нашої наукової позиції, діяльнісний компонент має бути представлений двома провідними групами вмінь: *пізнавальні* (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, класифікація, систематизація, узагальнення); *практичні* (організація інформації у тематичні конструкції; зіставлення різних схем вирішення проблеми; визначення методологічної неповноти та концептуальної невідповідності у теоріях; створення таксономічної системи засобів розв'язання проблеми; реалізація власних підходів на практиці у форматі формульованого експерименту; аналіз потужності аргументів; супроводжувальна рефлексія шляху мислення; самооцінювання).

Забезпечити ефективне формування окреслених компонентів дослідницької культури майбутнього фахівця-педагога є доцільним за умов упровадження системи дослідницьких завдань, котрі передбачають розробку наукового апарату дослідження (визначення його предмету, об'єкту, мети, завдань, методів), аналіз, порівняння, систематизацію різних наукових підходів щодо розв'язання певної проблеми, розробку авторських засобів покращення ефективності організації навчально-виховного процесу в школі, забезпечення аргументації власної наукової позиції, рефлексію результативності тощо.

Наведемо приклади дослідницьких завдань, котрі були впроваджені нами в процесі викладання навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» за такою орієнтовною тематикою: «Засоби оптимізації контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках іноземної мови в початковій школі», «Прийоми диференціації навчання іноземної мови в 5-6 класах загальноосвітньої школи», «Методичні засоби навчання обдарованих дітей (на базі уроків іноземної мови в 7-8 класах)», «Підходи до фасилітації навчання учнів з низькою успішністю»:

- визначте мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження за однією з окреслених вище тем (на вибір);

- назвіть, у контексті яких педагогічних парадигм та теорій воно здійснюється; підготуйте науковий звіт щодо висвітлення в літературі сутності, структури та провідних характеристик досліджуваного феномена;

- проаналізуйте стан розробленості практичних заходів з розв'язання однієї із запропонованих проблем;

- розробіть власні засоби вирішення зазначених вище проблем, аргументуйте дидактичну потужність запропонованих вами варіантів; розкрийте, у чому полягає новизна вашого авторського підходу;

- схарактеризуйте практичні шляхи впровадження авторської концепції у безпосередньому навчальному процесі загальноосвітньої школи;

- відповідно до запропонованого Вами підходу розробіть власну модель інноваційних методичних заходів.

На заняттях з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» формувати дослідницьку культуру особистості майбутнього викладача є доцільним за допомогою завдань, котрі передбачають розробку магістрантами інноваційних засобів організації навчально-дослідницької діяльності студентів бакалаврату, наприклад:

- визначте найбільш актуальні проблеми організації навчально-дослідницької діяльності студентів 1-2 курсів;

- проведіть у академічній групі генерацію ідей з підвищення ефективності організації цієї діяльності студентами бакалаврату;

- запропонуйте систему методичних заходів, які оптимізують оволодіння бакалаврами дослідницькими діями;

- укладіть для студентів-бакалаврів комплекс тестів з діагностики рівня сформованості їхньої навчально-дослідницької діяльності (мотивів, знань, умінь);

- утворіть необхідне методичне супроводження розроблених вами заходів у вигляді навчально-методичного комплексу (який містить методичні вказівки, творчі завдання, перелік рекомендованої літератури, характеристику очікуваних результатів тощо);

- спрогнозуйте дидактичну потужність цього методичного комплексу;

- здійсніть самооцінку власних результатів;

- визначте, яким чином та за допомогою яких засобів Ваша дослідницька діяльність сприяє Вашій самореалізації як викладача-науковця.

Отже, забезпечення формування дослідницької культури у студентів бакалаврату та магістратури є доцільним шляхом впровадження системи завдань, котрі передбачають поступове оволодіння знаннями про методи наукового дослідження, вміннями організувати науково-творчу діяльність (розробляти науковий апарат дослідження, генерувати та впроваджувати інноваційні підходи з оптимізації навчально-виховної роботи учня, доводити їхню дидактичну потужність, оцінювати себе). Перспективи дослідження полягають у висвітленні зарубіжного досвіду формування дослідницької культури учнів та студентів.

Література:

1. Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – Спб. : ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2003. – 672 с.

2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. - К. : Либідь, 1997. - 376 с.

3. Князян М. О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Князян Маріанна Олексіївна. – Ізмаїл : 2007. – 445 с.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS' RESEARCH CULTURE

М. Князьян

The phenomenon of «research culture of personality» can be represented as a system of values, knowledge about the methodology and technology of research activity, ability to develop the creative potential in the profession.

The components of the research culture is the motivational (value of creativity, self-actualization, interest in scientific research), cognitive (knowledge of research methodology and its methods), activity (search operations as comparison, analysis, synthesis, abstraction, classification, generalization).

These components can be formed by means of research tasks (definition of subject, object, objectives, methods of research activity; analysis, comparison, systematization of different scientific approaches to resolve some problems; development of optimal methods of educational process at the school; reflection), for example: define the objectives, methods of research; name the pedagogical paradigms and theories; prepare a scientific report about the characteristics of the phenomenon; propose their own means of solving of problems, argument their didactic power; explain what is the novelty of your author's approach.

The perspective study is to analyze the international experience of formation of students' research culture.

Keywords: research culture of personality, research tasks.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 373.61

Ерсьозоглу І.

У статті представлено результати педагогічного експерименту з підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі, охарактеризовано етапи технології вимірювання рівнів підготовленості та розкрито особливості зазначених рівнів.

Ключові слова: майбутній менеджер освіти, інформаційно-аналітична діяльність, рівні підготовленості.

ТЕХНОЛОГИЯ ИЗМЕРЕНИЕ УРОВНЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ К ИНФОРМАЦИОННО- АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье представлены результаты педагогического эксперимента по подготовке будущих менеджеров образования к информационно-аналитической деятельности в общеобразовательном учебном заведении, охарактеризованы этапы технологии измерения уровней подготовленности и раскрыты особенности указанных уровней.

Ключевые слова: будущий менеджер образования, информационно-аналитическая деятельность, уровни подготовленности.